„ЗАСТАВА“ изилази трипут у недељи: **средом, петком и недељом.**

ЦЕНА ЈЕ ОВА

за Аустро-Угарску:

на целу годину . . . . . 12 фор.
на пола године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец дана . . . . . 1 „

за Србију:

(у сребру)

на годину 120 гроша, на пола године 60 гроша, а на четврт године 30 гроша чар.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по количини врста листа места које заузимају из оваких ситних петит слова, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића, а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици.

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 71. У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 18. ЈУНА 1872. ГОДИНА VII.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

С крајем овога месеца истиче скоро свима нашим предплатницима рок предплате на „Заставу“. Позивамо дакле уљудно поштоване пријатеље листа нашег, да своју предплату за времена поновити изволе.

Данас је политична преса важна чињеница у јавном и народном животу. Она је мерило свести и вредности народа, она је јака полуга развитка и напредка народног, но зато и треба моралне и материјалне подпоре народне, да свој задатак испунити, обшту цел народну унапредити може.

За ову моралну и материјалну подпору умољавамо ми и даље пријатеље нашега листа и правца, тим више, што сви појави на обзору нашег народног живота показују и посведочавају, да народ наш с ове стране Саве, а са обе стране Дунава и Тисе одобрава, усваја правац нашег листа, тежњу наше радње, зато ћемо и од сад свесно и одважно корачати истим путем истој мети.

Ако и јесмо изложени свакојаком гоњењу, и млоговрсној опасности, и ипак задовољство, а уједно и крепост налазимо у том, да не само наш, него и остали свет, до кога име нашег народа допире сматра „Заставу“ за заставу огромне српске народне странке а смели би рећи и за гласило народа нашег с ове стране, зато ће нас и одсад свест и понос тога руководити при испуњавању дужности наше спрам народа.

Нашу пажњу особито ће мо обратити на три сабора, који ће један за другим долазити: на хрватски, српски, и угарски.

У то име и опет умољавамо пријатеље за моралну, сав народ за материјалну подпору, јер нам је то једини извор обстанка и развитка нашега листа.

Скупитеље предплате умољавамо, да за рана пошљу списак они предплатника, који и на даље лист држати желе, а и предплату да изволе како скупитељи, тако и поједини предплатници за времена послати. Ко не узхте лист даље држати, нека изволи први број идуће четврти натраг вратити. Бићемо принуђени лист обуставити нарочито онима, који нам за пређашњу предплату дугују.

Ми смо показали, да за одржање листа и правца нашег не жалимо и не штедимо ни труда, ни жртве; са правом дакле желити и очекивати можемо, да сваки свој дуг спрам нас испуни.

Лист ће излазити као и до сад **три** пута у недељу у досадање дане.

Цена му је иста:

За Аустро-Угарску:

на годину . . . . . 12 фр.
„ по године . . . . . 6 „
„ четврт године . . . . 3 „
„ месец дана . . . . . 1 „

За Србију Црну Гору и друге српске земље:

на годину . . . . . 120 гр.
„ по године . . . . . 60 „
„ четврт године . . . . 30 „

За претплатнике из других земаља због веће поштарине стаје лист готишње, и то: за Немачку 15 ф., за Италију и Романију 16 ф. 50 н., за Француску 19 ф. 50 н., за Швајцарску и Америку 20 ф. 50 н.

Молимо, да се претплата, рекламације и огласи упућују на **администрацију** „Заставе,“ дописи пак и чланци на: **уредништво.**

У Новом Саду 16. марта 1872. год.

Уредништво „Заставе.“

СЛАВА СРБСКОМ НАРОДУ!

Слава српском и хрватском народу! ускликнусмо ми, кад нам стигоше гласи о победама српског и хрватског народа у Срему, Славонији и Хрватској. Слава српском народу! кличемо ми сад, кад нам стигоше гласови које о победама, које о свесном, пожртвовања пуном, изтрајном држању Срба на уставном мегдану у Бачкој и Банату. Већ је Вел. Кикинда, овај стари Југ-Богдан међу девет села, девет Југовића кикиндског дистрикта, у недељу избором Чарнојевића истурила заставу победе, и сигнал Југовићима дала. Југовићи на Видов-дан осветлаше себи образ, и показаше Будим-Пешти, да се српски понос, српска свест, српско име за новац не купује, а претње и страха не боји. То је исто посведочио Страхиња-Сомбор, који се овај ма није на уставно Косово закаснио; и он је показао, да се не страши притиска и претња, да је јунак од мегдана. У Товаришеву паде српска народна странка, јер Силбаш своје заставе за гору занесе, а Параге у противнички табор пређоше, то разби оба товаришевачка крила, да се немогоше прикупити у табор српске народне странке, али Стара Паланка једнодушно одржа част заставе српске, народне странке, показав, да неће ново „Вуковиће,“ ренегате српске, а да је слободоумна српска странка претежнија од оне, која десници „десницу“ љуби, ма да ова српски народ, српску част, српско право по образу бије. У кулпинском срезу Срби се држаху као соколови. Није шала — два дана и две ноћи издржати не само притисак власти, него и глад и жеђ. Већ је победа била у рукама српске народне странке, већ једанпут надби српски народни кандидат оба противукандидата, и већ и у другој уставној битци до пред другу поноћ превага беше на страни народног кандидата, кад противници гласовима, које народна странка контролисати немогаше, претегнуше, и тако победу с леђа из руку народне странке изтргоше. То је био пад — али пад косовски, пун славе, јер је пун пожртвовања и изтрајности. Кандидат владине странке, ма да је Србин, и то иначе не неуважен Србин, мало је кога од Срба имао уз'а се, само зато, што је владин кандидат, а народни кандидат мало кога није имао од Срба и Словака, јер је свест и слога била јака.

И тако Срби које избором, које борбом показаше, да њи гр. Лоњаји неможе као друге око прста обвијати. Срби су свуда или изабрали, или имали свог кандидата, или су опозицију подпомагали.

Срби у Кикинди, Башахиду, Сомбору, изабраше народне кандидате, и то исте, који су и пре исте изборне срезове и места заступали, ти Срби дакле потврдише своју белегу. Срби у Пардању изабраше Србина, који ако и не усваја у свему бечкеречки програм, али је прво левичар — опозицијонар, а друго у обрану како муниципске, тако и наше црквено-народне автономије, што обоје наш народни живот унапређује, без сумње биће нам од помоћи. Срби у Бешеновачком, С. Миклошком, и Комлошком срезу подпомагаше левичарске кандидате. То исто чинише Срби у Ст. Кањишком срезу, где одлучише победу левичарског кандидата, у апатинском, крњајском, и врбашком срезу, као и у вароши Суботици у Бачкој. И сами они Срби, који су од свог рода удаљени, у српско-ковинском, и свето-андријском срезу беху на страни левице.

Нема сумње, да ће се и Нови Сад, и Бечкерек, и старо-бечејски срез потрудити, да кандидата слободоумне народне странке бира и избере.

Нема сумње, да ће шајкашки батаљон, Панчево, панчевачка и бело-црквенска пуковнија бирати, и изабрати кандидата слободоумне српске народне страмке, а где узтреба, опозицијоног подпомоћи.

Шта остаје дакле гр. Лоњају од Срба? Највише вршачка кула, ако му и са ње Срби не покажу — пут.

Народ српски с ове стране показао је, да је свестан, да разуме положај свој, и да увиђа, да неможе бити пријатељ и подпомагач политици, која је натерана противу немађарски народа у Угарској у опште, противу српског народа како у политичном тако и у црквено-просветном смислу осо-бено; која је наперена противу Славена у Аустрији, противу хришћански народа на истоку, а у последње време и противу саме Србије; која иде не само на потиштење, него и на понижење српско-хрватског народа у тројној краљевини, која је противница сваке слободе, сваког поштења, а пријатељица народни издајица и ренегата, крштени и некрштени Турака и — сваковрсни продани душа, биле ове пеше или коњаници.

Слава дакле — и три пута слава српском народу!

„ЈЕДИНСТВО“ ПЕШТАНСКИМ ЛИСТОВИМА.

На силне клевете пештански десничарски листова донесе „Јединство“ у 122. и 123. броју сљедећи чланак, као одговор:

„Граја мађарског новинарства против Србије још све једнако траје. „Пести-Наплу,“ „Пестер-Лојиду, „Реформи“, „М. Политици“ и свима, колико их год још има тих мађарских новина, од неколико је месеца на овамо свакидања забава нападати на Србију. То се већ по себи разуме, да у тој комичној представи, која се већ до бљутавности продужава, прве улоге играју „Пестер-Лојид“ и „Пести Напло,“ та два главна органа владајуће странке у Угарској. Они, што но реч, управљају ту мађарску музику.

Пред том хајком, ничим неоправданом, без икаквог узрока тераном, која од дана на дан постаје све луђа и страстнија, ми зачуђени и забезекнути питамо сами себе: који је узрок тому поступању; а узрока нигде не налазимо, ван у грозничавом, у болешљивом стању, у којем се та господа преко налазе. Другога узрока нису могле наћи ни независне новине Аустро-Угарске, које су све листом устале да уђуткају ту мађарску ларму.

Ми знамо да мађарске новине имају при руци неколико привидних узрока, којим хоће да своје поступање оправдају. Први од тих узрока налази се у познатим хрватским промеморијама, у којима је речено било да је српска влада дала новчану помоћ хрватској народној странци за изборне агитације. Од свих мађарски клевета против српске владе у ово последње време разнесених, ова је најгаднија. Свака странка у Хрватској од себе одбија одговорност за те промеморије, свака признаје да су оне измишљене и фабрициране, па то не таји ни само мађарско новинарство: али кад је о Србији реч, тад су измишљене, те фабрициране промеморије одмах истините и верне, само да се на њиховом темељу може нападати на Србију. Није ли то преко сваке мере нелојално и срамотно?

Али то није још све. У последњим изборима за сабор, хрватска је народна странка одржала победу над мађаронском, коју је влада подржавала. Знате ли ко је по мишљењу мађарских новина, крив што је народна странка победила? Зар то, што мађаронска странка нема корена у народу или што народна странка најбоље заступа народне мисли и народне тежње, или што се народу већ доса-

ПОДЛИСТАК.

ИЗВЕШТАЈ

УЧИТЕЉСКИ ИЗАСЛАНИКА СРП. НАР. САБОРА У НЕМАЧКУ.

I. Семинарима.

(Наставак.)

За овим долазе велики испити, који се опет пред ускрс држе. У ово доба имају сви разреди испите. Од шестог до првог разреда држе се управо рећи само репетиције. Ту при самом испиту директор које предмете и о чему хоће да се испитује, он каже дотичном професору, па овај онда своје ученике испитује тако, да није ни он ни ученици знали, који ће се предмет и шта из њега питати. Ученици првог разреда полажу испит из свију предмета пред једним изасланим чланом школског савета. С овим испитима хоће да се види, да л' су ученици првог разреда доста приправни, да могу учитељске дужности отправљати. Али они који овај испит положе још нису стални учитељи, него се прво практикују као привремени учитељи у оној школи, коју им министарство одреди, те кад ту две године као оваки привремени учитељи проведу, онда морају опет у исти семинар доћи и ту испит из свију оних предмета полагати, из којих су и пре две године полагали. Тек кад овај испит положе, проглашују се за сталне учитеље и онда не зависи више од министарства, где ће намештен бити, него може компетовати где год хоће. Испити за ове учитеље држе се такође пред ускрс.

После овог испита имају ученици четрнаест дана одмора, за којих одма почиње нова школска година. Остали одмори на овом семинару су о Дуовима и Божићу опет по четрнаест дана, а у Јулу месецу, кад највеће врућине настану, распусте се ученици опет, и тај одмор понајдуже траје, т. ј. три до четир недеље. Кадгод пак ове наведене ферије настану, пре распуста увек се држе са свима разредима из неких предмета репетиције, онако исто, као што је већ једном споменуто.

При завршетку овог извештаја о семинару, морамо још коју забележити и о примању оних питомаца, који у семинарском здању станују. До 9. марта 1869. год. постојала је наредба, да ученици почевши од четвртог до првог разреда, били они са стране или из Дражђана, морају у семинару становати, а онима из просеминара није никако било дозвољено да у семинару станују. Од горенаведеног доба пак допуштено је оним ученицима, који су из Дражђана да могу изван семинара код својих родитеља становати, али ипак мора сваки најпре допуштење од дотичне школске власти на основу наведених разлога добити. Који су пак са стране, па желе да су изван семинара, могу и они допуштење добити, али само онда, ако су из настарија два разреда, иначе се то у изванредним случајевима може и млађима допустити. Од како је подекојим семинаристама сад допуштено да из ван семинара живе, остало је у њему више празна места, која се с оним просеминаристама попуњују, који од дотичне школске власти зато допуштење добију. При овом се највише узимају у обзир они ученици, чији су родитељи сиромашни, те не могу стан и рану за њи да плаћају.

Данас на овом семинару има до 86 интерниста који се број може по потреби и раширити, али онда се у том случају просеминаристе примати не могу. Сваки који се као интерниста у семинар прими, мора годишње четир талира плаћати, за који новац рану, стан, прање, послугу, а у случају болести и лекара добија. Овај новац наравски да не може све оне трошкове покрити, који се на издржавање семинариста издаје, чега ради влада годишње са 850 талира у помоћ притиче. Семинаристе, т. ј. ученици од IV. до I. разреда за школарину не плаћају ништа, него за ову полажу само просеминаристе своту од 20 талира годишње. Нађе л' се пак, како између ових других, тако исто и између оних првих да су јако сиромашни, то им се на молбу школарина, а онима опет за рану и стан нешто у плаћању одлакша, а колико, то опет од стања њихових родитеља зависи.

То би дакле био извештај овог семинара, на ком смо за ову годину дана хоспитирали.

По извештајима пак осталих семинара, као и из сопственог искуства, које смо стекли, полазећи још неколко семинара ове земље, можемо овде као извесно забележити, да су и сви остали семинари — којих је тринаест на броју — овако исто устројени и уређени, као и овај краљевски семиминар у Дражђани. Али као изузетак овима наводимо између ових два, од којих је један у Грими. Овај семинар одређен је за оне, који се не су за времена учитељском звању одали, него су људи разне занатлије, ил друхог ког сталежа били. Истина, да је овај завод са свим приватан, али се и одатле као и из осталих семинара за учитеље примају, с тим више, што је у овој земљи на учитељима врло велика оскудица. Семинар овај подељен је само на три разреда, а у самим предаваним предметима је доста велика разлика од осталих семинара већ и по самој подели његовој, а друго и с тога, што ови људи од основне школе понајвише ништа даље учили не су, а тако исто између њи се већином налази, који су већ прилично у година. С овим заводом није интернат скопчан, јер су већином људи породични; него се сваки за те три године сам о свом трошку издржати мора.

Тако исто имаде и у Каленбергу један семинар у ком се женскиње за учитељице спремају. И овај семинар, — с којим је уједно и интернат скопчан — имаде само три разреда, де се оне девојке примају, које при испиту покажу, да имају ополико знања, колико се од једне ученице искати мора, која је грађанску школу с добрим успехом свршила.

Предмети, што се на овом семинару предају, већином су они исти, као и на осталим семинарима; само што се овде још додају женски радови, које питомице, као будуће учитељице деци предавати морају. Осим тога велика се важност полаже на учење страних језика, као француски и инглески, и то с толиким успехом, да су питомице у стању' по изласку из симинара на истом језику конверзирати и предавања држати. Кад једна питомица овај завод сврши, врло је редко, да буде на обичној основној школи намештена, него највише дође на који виши завод за женскиње, де поглавито женски рад и стране језике предаје.

II. О народним школама.

На другом месту стављамо овдаш. нар. школе, које смо већином редовно, а од чести и даном згод-

дила управа Раухове и Вакановићеве багре, или што народ није задовољан са постојећом нагодбом, или напосљедку што је политика, коју мађарске новине представљају, изгубила сав уплив и сво земљиште у Хрватској, а господа, којима оне служе, постала слаба и немоћна? А не, ништа од свега тога. То нека мисле људи који имају здрави мозак у глави, и који непристрасно суде о стварима и о догађајима, али мађарски новинари не спадају у ту категорију обичних и простих створења, па они о тој ствари нешто другче суде. Крива је за исход хрватских избора — зар не знате? — српска влада; то вам каже „Пешти-Напло,“ то вам понавља „Пестер-Лојид,“ додајући још, да је „Београд врело агитације против Угарске,“ да „српска влада сипа уље у ватру хрватског покрета,“ и да су „њени агенти ужасну снагу утрошили агитујући по Загребу.“ Бадава ћете их ви питати за доказе; такви људи кажу али не доказују. Бадава ћете им примећавати, да Вакановићева полиција мора да је страшно навешта, кад није била кадра да увати баш ниједног од тих српских агената, који су — нови париски петролери — сипали уље у Хрватску ватру. Они ће имати образа да вам одговоре, да је Вакановићева полиција глупа и ћорава, само да не би признали да су се српски агенти вртили само по њиховој болешљивој фантазији. Бадава ће те ви против њихових измишљотина факта и разлоге износити; они ће окренути леђа фактама и доказима, па ће све једнако на сва уста викати: српска влада агитује. А ако избори за угарски сабор не испадну сасвим по вољи Деаковској странци, опет ће бити крива српска влада: а Бог зна да ли српска влада није крива што Румуни у Ердељу неће да играју као што ти мађарски новинари свирају, и што се Словаци више политиком а мање мишоловкама баве, но што би та господа желила. Да боме, да кад мађарско новинарство нема толико моралне снаге, да призна да је у свему томе највише крива политика, коју оно представља, тад мора да тражи кривца ту где га нема.

Трећи се грех српске владе састоји у томе, што је она бајаги инспирирала несретну Орешковићеву броширу. То су мађарске новине казале одмах чим су добиле глас да је та брошира изашла, то су понављале пошто су је читале, ма да су морале опажати да се у њој одриче животна снага и самостална будућност свима гранама Словенства, па и самој Србији. Може ли човек при здравом разуму помислити, да је таково шта инспирирала српска влада? Да српска влада одриче будућност своме народу? А није ли вероватније, да ако је та брошира постала чијом инспирацијом, то су је надахнули они, који су нама више пута одрицали и сада одричу будућност? Који су ти „искрени пријатељи“ српскога народа, мађарско их новинарство добро познаје.

Сада долази најпикантније. На темељу ових, као што се види, ужасних преступа наше владе против међународних обвеза, „Пешти-Напло“ је једног лепог дана захтевао, да аустро-угарско министарство спољних послова отвори дипломатску ватру против Србије, а „Пестер-Лојд“ је тај захтев поткрепио; а све то не у шали, као што би многи веровати могао, већ озбиљно и срдито. Ова два мудра органа деаковске странке, који су пре на сва уста трубили, да је Угарска „лав“ а Србија „мува“, нису помислила, да тим захтевом они рђаво служе својој држави, дајући повода сумњи, да се аустро-угарски „лав“, боји српске „муве“. Свет сада има потпуно право да држи, или да мађарска господа нису лавови, или да ми нисмо муве; а ни једно ни друго не може да буде право мађарским новинарима. С тога прашка им „Политика“ каже: „пештанска господо, напоследку ви би се морали стидити, не толико што су ваше денунцијације против Србије неоправдане и простачке, већ што поредно засведочавате колико угарска зграда мора бити слаба, кад од мале Србије стрепи“. Овим речима ми немамо ништа да додамо, ван да нам је веома жао, што се та дипломатска преписка „Пешти-Наплом“ изазвана, није отворила, јер би тад имали пред нама, место просте граје мађарских шкрибента, званично формулисану тужбу, која би добила и званичан одговор. Али како је могуће формулисати оно што не постоји?

Но ни тиме нису још били задовољни мађарски новинари, већ су пуштали глас, да је, Турска код српске владе посредовала у одбрану Аустро-Угарске. У својој страсти, у својој заслепљености, нису се устручавали да до таквог ниског степена понижавају своју државу, да јој подмећу да угарски „лав“, не будући кадар сам себе одбранити, у Турске тражио помоћи против српске „муве“! Не треба ни спомињати, да је та тобожна турска интервенција пука измишљотина; али, да истину кажемо, нама је управ жао, што се то није догодило, јер смо уверени, да би тиме Турска добила прилику да сазна какви су њезини тобожни пријатељи и колико јој добра желе.

Као што наши читаоци виде, мађарско је новинарство сву ту ларму против нас подигло без икаквог узрока, на никаквом темељу, као да је његова девиза на спрам Србије она француска изрека: клеветај, клеветај, увек ће нешто од тога остати. Колико не би оно викало, кад би имало какав стварни доказ да изнесе? Какав не би био његов тон писања тада, кад је већ сада тако суров и неуглађен, да у штампи, која себе поштује нема му пара. Па још нама пребацују да нисмо „за салон способни,“ нама, који, ма да смо нападнути, увек се држимо у границама пристојности, те више академички одговарамо, док су ти мађарски новинари за свој начин писања против нас заслужили да их прашка „Политика“ назива „бећарима новинарства“ а задарски „Национјонале“ „пандурама штампе.“

Додуше „Пести-Напло“ каже у своме најновијем броју, да би он уз неку суму новаца могао добити доказе, да се српска влада мешала у унутрашње одношаје Угарске. Ако је то претња, ми се те претње не бојимо, шта више молимо „Пести-Напло“ да те доказе купује. Но, на жалост, он ће се тешко на то одважити, јер је већ један пут насео са сличним купљеним доказима, то јест. са хрватским промеморијама, па сада се он сам боји да не би ти докази у погледу српске владе били „ново издање хрватских промеморија.“ Блажена наивности!

Купио он или не купио те доказе, ми саветујемо и њему и у опште мађарском новинарству да једанпут мирују. Кад можемо ћутати ми, који би ипак имали свакојаких основних тужаба да подигнемо, тим пре могу ћутати они, који се само на измишљотине ослањају. Ми смо до сада били стрпљиви, али не може јемчити да ће та наша стрпљивост трајати до века. Дакле памет у главу, људи!“

У сљедећем броју донесе „Јединство“ сљедећи поговор:

„Верни својем обећању, да ћемо до краја сузбијати нападаје мађарских новина, ми смо се још јуче бавили тим неугодним послом, а ево већ данас где морамо да у исту цел узмемо перо у руке, јер страсности мађарских новинара краја нема. Да није врућина у ово последње време попустила, морало би се рећи, да температура упливише на њихове мозгове, те их бедне сажаљевати треба.

Пошто су они сами лудо разносили глас да је бајаги српска влада надахнула Орешковићу броширу, сада већ на дуго и на широко причају о некаквим последицама, које да је та брошира имала у овдашњим највишим круговима. Не треба ни спомињати, да је све што се ту прича пука, злонамерна измишљотина; та свет већ зна да је узалудно истину тражити по мађарским новинама. Она је далеко, много далеко од њих свој шатор разапела.

Али није то што смо ми данас хтели да констатујемо, већ нешто друго, то јест, да ко је пре само сумњао, тај ће сада за известно држати, да је позната брошира постала инспирацијом политике коју мађарске новине представљају, јер оно што те новине причају да се у сљед те брошире догодило, није ништа друго но релултат, који су желили да постигну они који су ту броширу надахнули и кад су је надахнули.

Ми смо знали да су та господа пакостна, али смо мислили да су и лукава, но сада видимо да су само пакосна и глупа. И та њихова најновија боја овде се не прима, те као што су се у много које чему у погледу нас до сада преварили, тако ће се за цело преварити и у овој својој последњој мајсторији. Предстојећа будућност ће им то до очевидности доказати. Тада ће можда увидети, да сва њихова натезања да нам сметње код куће праве нису вредила времена и мастила, које је за њих утрошено.“

ХРВАТСКИ САБОР.

Седница држана 25. јуна п. р. 1872.

Привремени председник отвори седницу у ¼ на 12, и позва бележника да прочита записник последње седнице.

Пошто је бележник др. Маканец прочитао записник, позове привремени претседник дубком пуне галерије, да се мирно владају, да недође у неугодан положај, да од припадајућега му права буде морао чинити порабу. (Којим поводом?) Затим је саопштио, да се је г. Раић на бележничкој части захвалио и моли, да би се на место њега други изабрао, те замоли гг. чланове сабора, да своје вероданице и позивнице банске предаду и на цедуљама да сваки напише своје име и преда бележнику због раздделења у 5 одсека.

Преданих цедуља било је 112. Бележници раздделили су за тим жребањем заступнике у 5 одсека, те допаде у сваки одсек по 22 члана, а у последња два по 23 члана.

Дошли су: *у I. одсек*: Крпшјави, Грчић, Враницањи, Инкеј, Оцић, Јосифовић, В. Турковић, Петар Хорват, Мажуранић, др. Брлић, Медунић, Поповић, Мирослав Краљевић, др. Рогулић, Магенхајм, Рудолф гроф Ердеди, Јос. Милчић, Оскар гроф Кеглевић, Мирко Хрват. Крцивој, Модић, Крестић.

У II. одсек: Спишић, Пуст, Талер, Шуљок, Стеван гроф Ердеди, Феркић, Црнадак, Турели, Живковић, Роберт гроф Оршић, Киш Гавро, Балашко, Броз, др. Посиловић, Ђуро барон Раух, Ђуро гроф Јелачић, Мразовић, др. Деренчин, бискуп Краљ, Дутковић, Милан барун Каванаг, Мишкатовић.

У III. одсек: Рикард гроф Сермаж, др. Вучетић, гроф Антон Куен, Томбор, Врбанчић, гроф Нинко Куен, Јакић, Шушковић, др. Малец, Матачић, Вончина, Петар гроф Пејачевић, Витез Смаић, барон Отенфелс, барон Рукавина, гроф Елц, Теодор Рогулић, др. Маканец, Јован Рогулић, Херводић, Лепамер.

У IV. одсек: Ладислав Киш, Стековић, Погачник, Микшић, Стефан гроф Оршић, Прица, Вилмош Хац, Кушевић, Парапатић, Шомођи, Јагић, Маљевац, Антолек Орешек, Л. Кукуљевић, владика Николајевић, Бенјош Краљевић, гроф Драгутин Куен Лабаш, Бранко Јовановић. Свиличић, Карло Михаловић, Иван Ердеди ст.

У V. одсек: Чоп, Јурковић, Шпун-Стрижић, Котур, Бисаup Штросмајер. бискуп Соић, др. Рачки, Артур гроф Нужан, гроф Стефан Драшковић, гроф Лаци Пејачевић, Гвоздановић, гроф Кулмер, Левин барон Раух, барон Прандау, бискуп Смичиклас, гроф Иван Ердеди мл., Пристер, Хинко барон Каванаг др. Квиринг, Музлер, надбискуп Михаловић, Ђуро гроф Драшковић и Јулије Јелачић.

Бележник др, Маканец прочита затим сва имена чланова, раздељени у пет верификационални одсека.

На то дигне привремени председник у 12 сати седницу и позове верификационалне одборе, да се сутра у 11 сати састану и конштитуирају.

Гледе групирања опазити нам је, да су у центруму заузели место на десном крилу преузв. г. барон *Прандау*, а на левом г. *Јован Жиековић*.

ИЗБОР ПОСЛАНИКА У ЗИЧИДОРФУ.

Вредно је да се читајућа публика „Заставе“ мало боље упозна и са нашим бирачким срезом тим више, што се код нас увек матадор десничарски Данијел Пал бира.

Пре избора могао си видети у сваком месту по којег званичног кортеша као бојаги у званичном послу. Претило се, говорило се‘ обећавано је свашта, частило се, банде свирале и ако им који тврдоглав у интерес ишао није а оно затвором изнудише из њега уставно уверење. Приповедају ми, да је у Романском Тођиру у општинској писарници на писаћем столу било буре с ракијом, пак је могао пити које год хтео.

И зајиста од како је овога среза никад с таким одушевљењем левичари на место бирања ишли нису. Пресија, неправда и све што се непоштеним зове употребила је владина странка само да реузује. Па тако је и било. Наш левичарски кандидат г, Јован Дамаскин добио је 963 поштени а њин Данијел 1069 којекакви гласова. И зајиста којекакви јер из криве Баре и Сечањфалве гласаше све сами надничари, бироши и кочијаши Мештерови. Али томе смо опет ми сами криви. Питајте само ону господу што недођоше гласати кад бирасмо средотачни одбор за бирање посланика. Њима има захвалити цео клуб десничарски. Четир гласа па Данијел утучен за навеки. Ваљда ћеду сада увидидити своју погрешку? Ал пређимо на избор.

Улазак у Зичидорф био је сјајан. Нема тога који би и посумњати могао да није наша победа, Али бадава! Околна места дођоше мало доцније, па улазећи у нутра све их похваташе па ни мађи даље, Шта знамо кад је код њи власт и сила. Елем уђоше и они са својим Данијелом у село. Ту се огледасмо. На жалост ту могосмо видети свашта. Између нас и њи постављени су хусари. С наше стране на њину могао је ићи сваки, али од њи к нама нико јер како је који пошао одма ту беху перзекутори и хусари па да смрве и ако лепим неће натраг а оно га они силом одвуку.

Али шта је јошт најлепше! Морате мислити, како им је стајало до победе, кад је и сам Гроф Антун Сечењи из Беча дошао на биралиште, ваљда да својим присуством разувери право мислеће. Верне слуге грофа Мештерови показаше опет своју ропску оданост, па ни хазну свога господара не пожалише. Мита Р. Стојковић текинтетеш Ново Бечејски албиро, потајни члан омладине а јавни као што видите, српски песник и родољуб да му нема пара, дошао је случајно баш сада у госте својим родитељима, па путујући у Зичидорф из љубопитства — у неким извесним селима није кортешовао, већ је само говорио о срећи и лепој будућности српској ако т. ј. нота бене за Данијела гласамо. Текинтетешов Никола преко брда често Јова Поповић албиров, совершени клирик и верни род Данијелове људи, заједно са својим славољубивим шефом Лебановићом и са шефовом кроатуром турско-азијатско — влашким солгабиром Владимиром Жупунским показаше се управо као архикотеши, јер они посведочише да им власт и насиље од бога дано, па у то име смеју радити шта им год воља, слагало се то са законом или не. Сећа ли те се г. солгабирову каначке ћуприје и перзекутора које постависте на њу, да предупредите каначане да у коло

ном приликом у месту и у разним осталим деловима ове краљевине походили и рад њихов проматрали.

Народну је школу основала, како у другим земљама, тако и у овој краљевини потреба народна још у 16. столећу. Од тог доба развијала се она постепено, док није на данашњи ступањ савршенства дошла. Главна основа правог напредовања овд. нар. школа, положена је законом год. 1835, којим је сав народ обвезан своју децу у извесно време у нар. школу редовно слати.

Сматрајући строј, и пратећи ред овд. нар. школа прибавили смо себи то искуство, да се са оснивањем нар. школа смера постићи опште народно образовање, на основима данас припознатих педагошких начела, да сваки грађанин буде формално и материјално изображен и да тим начином добивено знање уме ваљано практиковати — у обичном животу згодно употребити и њиме се користити.

Да би се ово, што се смера и постигло, поред настојавања око ваљаног изображења учитеља својих које горе изложисмо, полагало се и једнако се полаже на *строј* и на *похађање* овд. нар. школа' које ћемо овде да обележимо.

1. Строј народних школа.

У опште узето, школе се овде разликују, на ниже, више и стручне. Ниже школе, то су основне нар. школе, које се варошким, или сеоским називају.

А. варошке школе.

Варошке школе имају ова наименовања: *грађанске*-Bürger,- *среске*-Bezirks- *општинске*-Gemeinde- и *сиротинске* школе-Armen-Frei-Aushilfsschulen.

Главна разлика ових варошких школа лежи у мложини часова, предмета, у определењу броја ученика и у школарини; и по томе се овако обележити може.

Ученици грађанских варошких школа посеш тавају као и сва остала деца школу пуних осам година, но обично сваке друге и друге године, проведу у другој и другој школској соби; дакле осам година, осам школских соба, или разреда, премда их има и са пет, шест и седам разреда. Ако у овим школама у ком разреду број ученика на педесет нарасте, тада се тај разред утолико разшири, на две и три школске собе, са два и три учитеља, које добива назив Parallelklassen, и по томе може бити н. пр. VI. кл. а. VI. кл. в. VI. кл. с. и т. д. У овима школама због умереног броја ученика, због довољно опредељених часова, има се доста времена, да се више предмета и да се поједини предмети боље и тачније израђивати и тако и деца свестраније изображавати могу. Али због школарине, која годишње доста износи, могу их само она деца посеш тавати, која су имућна и отмена.

Ученици српских варошких школа проведу више пута и по две године у једној школској соби и број ученика дође и до шездесет и до седамдесет на једног учитеља, а с тим је обука већ више скучена и ограничена. Школарина је у овим школама мања и с‘ тога их походе највише деца средњег сталежа.

Општинске варошке школе походе она деца, која су сиромашнија, па ил мало или нимало плаћају. У овим школама проведе дете обично по две године у једној школској соби; јер разреди за предавање нису на осам школских соба разређени.

Сиротинске варошке школе походе она деца, која су са свим сирота, па не могу школарину плаћати. У оваким су школама разреди још на мањи број школских соба и учитељског особља сведени и предавање траје обично само до подне, а после подне деца или код куће с родитељима, или уз ову школу подигнуту радионицу раде, и по нешто заслужују.

У варошким школама само у два најмлађа разреда обично походе мушка и женска деца заједно школу, у осталим вишим и средњим разредима оделе се.

Предавање у варошким школама траје у два најмлађа разреда од 8—10 сата пре, и после подне од 2—4; у осталим средњим и вишим разредима свагда пре подне од 8—12 и после подне од 2—4. Али ако је више разреда, а недовољно школских соба, тада се распоред тако удеси, да нека деца дођу изјутра у 7, а изиђу у 10; друга дођу у 10, а изиђу у подне из школе; после подне опет једни одпочну у 1 сат, а изиђу у 3, а други у 3 дођу и сврше у 5 часова.

Зграде варошких школа јесу све велике и угледне, на један и два спрата подигнуте. Обично су тако удешене, да се може у њи сместити хиљада, до хиљада и 400 ученика у 16 до 20 соба за предавање. Осим тога находи се свуда соба за збор учитељски, за писарницу управитеља, за књижницу, за збирку школску и послужитеља. Школе су ове све са свом учевном опремом снабдевене.

Овакових школа походисмо овде у Дражђани, у Липсији, у Будишину код лужичких Срба, у Хановеру, Хамбургу и Берлину.

Б. Сеоске школе.

Овај наслов имају све оне школе у овој земљи, које имају једног, или два, а ретко три, или више учитеља; и по броју учитеља удеси се обично и број разреда, који никад није мањи од два, нити већи од осам, и по томе се овако свести да.

Ако је један учитељ у селу, он мора сву децу обучавати, и да би му се посао одлакшао, тада, ако је деце јаче од 100, поделе се у три разреда: 1. или најстарији — у коме су деца обично од 12—14 год.; други, или средњи — са децом од 9—12 год. — и трећи или најмлађи разред — са децом од 6—9 год. Са два разреда држи се пре подне школа, а са једним после подне, и обично се одреди, да деца најстаријег разреда, дођу пре подне зими од 8, а лети од 7—10; затим најмлађег од 10—12, и после подне од 1—4 сата другог, или средњег разреда. Ако је у селу деце испод стотине, а један учитељ, тада се разделе у два разреда: старији и млађи. У старији разред дођу деца од 10—14 год. и са њима се држи предавање зими од 8, а лети од 7—10 часова пре подне; а у млађи уђу деца од 6—10 год. и предаје им се од 12—3 сата после подне.

Ако су у селу два учитеља, тада им се деца поделе и сваки учитељ добије половину, коју раздели у два разреда, у старији и у млађи; или се разделе сва деца на 4 разреда, па један учитељ добије два, а други два и сваки за се ради. Деца у оно исто време у школу долазе и толико у њој проведу, као што је тамо наведено, де је један учитељ, а два разреда.

своје браће иду. О Радосави! Радосави! Зар вас није срамота као људе дати се од вашега зета солгабирова за нос вући? Имате ли поштења с лева на десно прелазити, кад сте и руку и реч нашему кандидату задали? Ал ништа; сад вас бар знамо!

Попа Ђоку из Канака очараше као и пре три године Данијелове каруце, па из љубави према својој кћери и хаусфрајнду Лебановићу оде и он у врзино коло.

Материјални банкрот Б..... из Великог Гаја сдружио се са моралним банкротом И. С..... епархијским чланом — нота бене препоручен од кикиндског одбора — па као оно подле улизице час једном час другом: Ergebenster, Küss die Hand и т. д. нестидећи се ни себе самог, а знајући да Србин подлост презире беху међу првима борцима за Данијела. Али и ваши су дани канда избројани!

Али шта мислите, у коме сте логору могли видети сирјечно дјејствителног конзисторијалног асесора пречестњејшег г. Петра Стојадиновића пароха из Овсенице? Сећал те се његових речи по новинама? Виђете ваљда речи: но ту нема сумње! Али да видите како се вркочи као десничар! ..... За попа Жана из вел. Маргите нетреба коментара, јер он спада дружини ч..... Најлепше би му још стојало поред црвеног појаса каква к..... па бар да је и какав гвоздено тиквени каваљер.

А над свима што ову дружину краси то је јерменски шукундеда ђерђанфи Давид, чија је породица узрок свакој неслози у целој Торонталској градомеђи. Отров, што из његових уста изилази, тако је јак, да кад би га сидирска куга појела, морала би од њега на мах ц....

Али оканимо се ових кукавица па хајдмо даље.

Започе гласање. Наша странка беше до два сата после подне увек са 100 гласова јача, ал после све слабија па напослетку са 106 падосмо. Пописивање као што рекох беше сасвим десничарски, да човек ако иоле поштења има, мора се од таке неправде згрозити. Кад су знали да је која општина за њи ту су онда сви пописивани, били они ту или не, имали бирачко право или не. Млоги пописани хоћеју сведочбу од себе да дају, да се они уписали нису. Али коме ћемо да се тужимо, кад врана врани очи не копа.

Најгоре оружје, којим народ одвраћаше од левице беше, што вељаху да ми хоћемо буну. „Левичари хоћеју буну“ тако они, „држте се ви с нама ми хоћемо да отаџбина наша Угарска процвета.“

О, ви убице свакога напретка и благостања! красни јунаци уставних врлина! ви који идете од села до села па силом натеривате народ да гласа с вама, ви јошт можете казати да ми хоћемо буну? А знате ли ви да закон забрањује вами мешати се у изборе господо званичници? Та ви баш хоћете буне, јер ви хоћете брата с братом да посвађате да их поцепате, да се гложе и тамане! та ви баш хоћете буне јер ви се сваком неправдом и безакоњем послужујете, само да с вашим кандидатом реузјете! Ви, којима није стало до нашег благостања већ до вашег благочестија, реците: које хтео у Зичидорфу да направи буну, десничари или левичари? реците ако имате иоле поштења! Та ви ако и једне капи крви у вами имате што за истину бије, ви ћете се стидити ваше победе, јер ви знате најбоље како сте до ње дошли.

Али нека вас! Знајте, да ми са уверењем бољем се времену надамо. Знајте да ће доћи време, кад ћете ви и од ваше сенке презати. Немојте си ласкати да се ми вас бојимо. На нашој је страни правда и поштење, а на вашој сила и безакоње. Знајте да је: сила само за времена а невоља редом иде.

Ј. Ј.

---

† БРАНКО-АЛЕКСАНДЕР НЕДЕЉКОВИЋ.

Као јунак, који на бојном пољу паде у сред најжешћег боја, тако је уставни мегданџија Бранко-Александер Недељковић, преминуо усред најжешће вреве бирачког кретања. Који Србин у Банату не познаје Бранка Недељковића, који је као муња прелетао србска места, кад год је требало, да се буди свест народа, да се народ обавести, и одушеви за општу народну ствар? Било је оно пре три године дана кад су Срби бачког диштрикта изгубили мегдан на биралишту у Ст. Бечеју противу Мађара и Немаца, и Бранко са честитим — Врањевчанима први осванув у Ст, Бечеју са великом србском заставом у руци, где понудише Ст. Бечејског народног кандидата кандидатуром „Кикиндслог дистрикта, и башахидског среза. Доцни је се у његовој руци вила на Тиси застава србска, кад је већ избрани башахидски посланик прелазио Тису, да захвали диштрекћанима на првом избору. Сад после три године дана таман је бивши башахидски посланик први дан Духова стигао на Тису, да пређе, да и Брањеву рачун о посланству даде и захвали се, кад се са оне стране Тисе у вече око 6, сати угледаше црквени барјаци, који неуморног Бранка Недељковића вечном миру спроводише. Тужан призор, и сусрет! Сад нам победа народне странке у Башахиду опет износи тај призор пред очи, и ми над још зеленим гробом Бранка вапијемо: лака ти Бранко земља и леп и узоран међу браћом спомен!

ДОПИСИ.

Из Ердевика *(на Видов-дан).* Има већ два дана, како место-заступник поджупанов г. Ковачевић истрагу води против насиља, које је судац Бугарски над невиним и мирним грађанима починио; исти је г. Ковачевић изаслат услед телеграма, кога је овдашњи грађанин Аксентије Јанковић у Загреб њиховом заступнику г. Ј. Томбору брзојавно зажалио се и брзу помоћ поискао, који се одма потрудио, и код више власти благовремену истрагу испословао. Оће-ли овосрезком мирном грађанству ова истрага од насиља Бугарскови поспјешна бити, то је питање?

Но да читалачки свет увиди, колико је речени А. Ј. заступнику за насиље брзојавио? Ево рачуна. А. Ј. тужио се, што је судац Бугарски Боголика Петровића ни крива ни дужна у затвору 8 дана држао, што је Авраму Усејновићу у 4 сата после подне тај дан, кад је наш заступник на сабор полазио, прангије палио, 10 врући батина одцепио, и што непрестано овосреске мирне грађане узнемирује и затвара, и то у такове рупе, које нису ни за мртва тјелеса а још мање за отмјене грађане.

Чим чуше исти увређени овосрезки грађани, да је г. повереник Ковачевић на истрагу дошао, то се сутра а и сљедећи дана нагомила толико жалбеника пред истог повереника, да је ужасно било видити, и сваки који тај призор пред очима имаде, тај се ужасно пита, та је-ли можно, да је судац Бугарски за неколико месеци овде судчујући могао толике људе узнемирити са својим дивљачким насиљем? на које онај, који га познаје, врло лако одговорити може и сме, да је у истину тако.

Г. повереник није могао све ни у записник узети, но се изговори млогима, да је само ради у брзојаву означене жалбе амо дошао, а који има шта, нека се вишој власти писмено пријави, пак ће му се од исте удовлетворење дати. (?)

Но да коју и о овдашњем писару г. Милану пл. Стојичевићу рекнем. Он када је видио више реченог г. повереника, чега је ради овамо дошао, сад или од радости или гњева, с вечера посве у крчми преко целе ноћи, наравно пијући, час вино, час пиво, изостане, но у истини није ни видио кад је свануло (можно неглелајући на прозоре) него до ½ 11 сати сутра дан, поступајући оде управо у судчију, гди се на свом писаћем асталу испављивао, но у један мах се тргне и сети се, да тај дан мора у бингулску общт. кућу да прогласи, како је Акси одсуђено у лупоглаву 5 година. Но може се свако жив уверити, да је у племенитој Стојчевића Милана глави лупати морало, кад је сирома у свој трбу таван пива, таван воде, таван вина, и таван каве, небројено пута преко целе ноћи до ½ 11 сати пред подне сутрашњег дана слагао.

☿ **Из Босне** 10. јуна 1872. Ово дана прочита нам се епистолија цариградске патријаршије, којом се опет потврђује стари апостол проштитуције и најжешћи народни крвопија — Дионисије, бивши босански митрополит, за зворничког митрополита.

Овакав безсавјесни избор велике цркве и овакав нечовечни поступак патријаршије изненадио је, увриједио је и усколебао сав народ ове зворничке епархије тако, да је и мало и велико упело се из петни жила, да одбије старог зулумћара са новим вјешто-удешеним апаратима пљачкања, отимања, безчешћења, да одбије преосвећеног балију, који под фирмом крста и еванђеља и последњу капљу народне крви намјерава испити.

А да би ово што рекосмо посвједочили, ставићемо овђе телеграм у оригиналу, који све општине зворничке епархије послаше у Цариград, а он је од ријечи до ријечи овакав: „Цариград. Његовој Светости вселенском патријарку господину Антиму и светом синоду.

Из епистолије која се данас прочита у нашим црквама, видимо, да велика црква поставља Дионисију на зворничку епархију.

Овај избор велике цркве јако је увриједио и ожалостио како поједине општине, тако и сав овај народ, тим више, што је и самој великој цркви врло добро познато владање Дионисијево још на босанској епархији. Из ове високе наредбе види се, да је великој цркви — на жалост — више стало до појединих лица ма каквог они карактера били, но до народа и његовог благостања.

Познавајући дакле карактер и дела Дионисијева, ми сви укупно молимо велику цркву, да нам га ни под који начин нешаље, јер поред тога, што га народ неће примити међу се, могу још и врло рђаве посљедице отуд произићи, које ће бити више зло но то, што би велика црква обуставила поменутог митрополита.

Дакле крајња наша народна жеља је: да нам велика црква пошље другог човека, о коме се зна, да је поштен, и да познаје народни језик и обичаје а никако Дионисију“.

Но као што се готово у свакој општини, сваком друштву нађе по једна хуља и изрод, који из неки себични цјели и намјера презре опште-народни интерес и подкопава му његов живот, тако исто и у нашем кругу налази се једна врло важна личност, која особито у садање вријеме свима својим силама служи непријатељу као слијепо оруђе против своје рођене браће, а то је прото бијељенски Димитрија Марковић, о ком би спомена у „Застави“ и „Јединству“, како подпомаже Кујдићу садирати народну кожу. Ово вам је једна личност која врло важан положај у народу заузима, а међу тим така је гадна, подла, нечовечна личност, да никакво перо није у стању нацртати њен прави карактер. Како је дошао глас, да се Дионисије опет на Босну враћа, прото Димитрија одма му је у Цариград адресу послао, којом му је честитао срећан долазак, пославши му у исто вријеме 100 дук. на путни трошак, које у име тога опљачка од јадног народа. Он вели: „Нек су све општине противне Дионисији, ја га драговољно примам, и свима ћемо тим бурлачима показати пут“. — Јесте г. прото, ти имаш право што се радујеш Дионисији, јер је то твој вјерни ортак у свима лоповлуцима и отмицама. Ти с њим покраде бродачку цркву, бијељенску и цркву и школу, ти оглоби и ђе икоји поп бјеше, а сад мислиш то све увећати и дочепати се каквог бадавалука. Него знаш шта је оче прото, чини што гоћ можеш да утврдиш твог ортака Дионисију, али само немој заборавити, да ћеш зато крвљу пљувати и на мукама умријети, а твоје ћете потомство као издајника проклињати.

= **НОВИ САД** 16. јуна. *(Хонвиди у год. 1872 и њихове прве победе.)* Овде у Н. Саду смештени 6-ти хонвидски баталијон подржава близу новог позоришног здања стражу, поглавито — као што исти баталијон свој поступак мотивује — у цели чуварења арматурних и монтурских стовариштa а уједно и тога ради, да се хонведска момчадија увежбава у практичком одтрављању стражарске службе.

Али се на један мах, на велику изненађеност овдашње публике показа, да та стража извршује и неку другу овде до данас још невиђену службу: да се лаћа уапшења и ескортирања свију оних војника, који недељу, као једини дан одмара у седмици на опорављење употребљују и које немилосна коб покрај „шилбока“ горње страже проведе где се на њих читава хајка поведе.

Па из ког узрока? За то што кукавци неопазише светињом озареног „шилбока“ те му неуказаше прописану војничку почаст.

Све се то збило 16. о. м. и свакако је чудновато да је случај (??) изабрао баш недељу на ту цел; бога ми сасма згодно употребљење тог дана одмора у цели војничких вежбања; само је штета што су та вежбања добила характер правот лова на људе.

При крају су атрапирани војници линије у Варадин и овде у месту ексортирани, и то је изгледало као кад се заточеници после крваво и славно добивене битке одправљају при чему се бајаги сабљо-бајонетиии и Верндловим пушкама наоружани хонвиди одликоваху и на похвале достојан начин показаше да су дорасли за своју тешку задаћу а пред светом посведочише како ваљано знају да изврше задану инструкцију. —

Немачка позоришна дружина која је пре кратког времена отпутовала одавде, није за своју вештину и преставе задобила у такој мери поверење публике, као што је та хајка на војнике — јер су госпе са прозора — покрај парног купатила лежеће куће — као из ложа — у великом броју сакупљене, поклониле своју особиту пажњу са очевидним уживањем позорју, што се изводило пред њиховим очима; — но ово буди мимогред речено јер праштамо лепом сполу који се моментано занесе за својим осећајима, али аранжерима тог позорја неможемо ускратити нашег чуђења, ма да смо принуђени приметити, нека нам се не престављају слична парчад још по који пут, јер се баш јавно мнење не отима за њих.

Па како се понашао при томе г. штациони заповедник и батал. шеф хонвида?

За првог се зна даје он у себи мислио и више ништ учинио није: други је пак приликом проласка ескортираних војника линије заузео међ цивилистама пред посластичаром г. Петермајера, бацио се у позитуру чиме је своје задовољство изразио и као што после чух он је цео тај поступак и одобрио.

Ма како окретали, вентирилали ову ствар — то стоји да се тај поступак неда оправдати — па баш да се и један подофицер — кога амбициозност гони да оно и практично употреби чему се у Суботичком хонвидском курзу теоретички учио — окривљује, па баш и да се на њега сва одговорност баци.

Ако су три учитеља у месту, тад се разделе деца на три, ако су четир, на четир разреда; и учитеља може и више бити, али се разделе на села. Обично не мложе од броја 4 или 5, међу тим ако је село јако, или је варошица, стоји на вољи, да себи створе школе као и у вароши од више разреда.

Да би се у овако удешеним и доста стесњеним школама посао колико — толико одлакшао, то учитељ у сваком разреду по потреби и својој увиђавности начини по два три *пододелења* али та пододелења не су код свију предмета у једнаком броју, него је н. пр. код читања и писања друкчије (обично три) — при земљепису друкчије (обично једно,) — при рачуну опет друкчије (три ил четир) — и тако се свагда пази на предмет и на успех, кога ученици из појединих предмета учине и по томе се стварају пододелења. Што је мање разреда, то је учитељ принуђен више пододелака начинити; а што је више разреда, све је мање пододелака, па и забуне у школи; но при сваком се предмету пази, да се не прелази број три.

По овоме строју сеоска деца проведу два до три, а учитељ издржи до 8 часова на дан. Оваково уређење сеоских школа, као што се опазити могло, по децу и по родитеље није згорег; јер учитељ нема све разреде у један мах при себи, но поједине и лакше их свлада; а ако деца и не проведу више часова на дан у школи, ипак се циљ постигне; јер школу походе пуни 8 година редовно. За родитеље је ово у толико згодније, што децу могу и на дому употребљавати, а да школи не сметају. Осим тога опште образовање народа олакшано је; јер се са мање особља учитељског извести да. За учитеља је пак доста тешко и незгодно; јер мора дуже време у школи да проведе.

У свима сеоским школама мушка и женска деца понајвише иду заједно, ретко да су одељена, нити дају велику важност на оделење мушке од женске деце.

Један учитељ на селу не може по закону више од 120. деце обучавати; само тада, ако је слободан од црквених дужности, може примити терет и од 180 деце.

И сеоске су школе по највише најлепше сеоске зграде. У њи се обично може сместити по два и три разреда заједно са станови учитеља.

Намештај школски и учебну опрему имају све школе.

Овакових школа походили смо у околини дражђанској, липсијској, носенској, будишинској и мајсенској.

2. Поука у народној школи.

А. Варошке школе.

У овим се школама предаје: наука вере, читање, писање, њемачки језик, рачун, ђеометрија, земљопис, природопис, природословље, повесница општа и црквена, појање и певање, цртање, турновање и женска радња.

У грађанским варошким школама придода се као редовни предмет и француски језик, а као узгредни, приватни латински језик и стенографија.

У среским варошким школама придода се као приватна штудија француски језик и стенографија.

Из појединих предмета не може се тачно определи, докле и колико се у *појединим* разредима уради; јер свуда није једнако, зато ћемо у *главноме* навести, колико се истерује. По томе из:

Релиђије, у прва два најмлађа разреда са најмлађом школском децом предају се мање и лакше библијске повести и осим тога, у колико се дотаћи може поред науке гледања, згодном приликом науче се деца кратким, лепим изрекама народним, или из светог писма, које их у вери на вишњег створитеља утврђују. У осталим вишим и средњим разредима започне се тумачење катихизиса, молитвица, библичних повести; а у најстарија два разреда придода се црквена повесница и учење разних текстова из св. писма на изуст.

Начин је предавања акроаматичан — особито при библичној повести — и са овим се споји диалошки — хеуристичан — особито при катихизису. — Библична се повест код мале деце сасвим просто и кратко приповеда, код старије опширније, а са најстаријом децом чита се из књиге библије, па се разјашњава. Све реченице и песмице овако се на изуст уче: учитељ искаже неколико пута сам, па после њега сва деца више пута и на послетку појединa. Што се казива, гледи се, да се колико је више могуће и наочигледно покаже и испомаже се са иконицама, разним створовима из природе.

Деца за овај предмет имају књиге: лутерову библију, катихизис и пјеније, а учитељи ради тумачења служе се са разним на овај предмет относећим се књигама.

Наука ова заузме недељно по разреду 4—6 часова и предаје ју учитељ, а смера се на то, да се дечија душа и срце облагороди, и да се положи здрава релиђиозна основа, на коју ће после свештеник у цркви даље зидати и ову науку усавршавати моћи; — из

њемачког језика. Овај се предмет отпочне са науком гледања у прва два најмлађа разреда, и као што ова наука собом доноси, пази се, да дете уме ствари разпознавати, именовати, својства и радњу означавати; на питања чисто и потпуно одговарати и т. д. Започето овако изображавање језика усавршава се у сљедеће предмете: *читање.* У најмлађа два разреда уче деца читати; у старијим разредима дотерива се толико, да се лепо и разговетно чита, да се разумева и на захтевање исказује; у најстаријим разредима дужна су деца сасвим правилно, без погрешке и са гласоударањем читати, на запете, тачке и т. д. добро мотрити;

писање. И овај се предмет у прва два најмлађа разреда отпочне учити, и у свима осталим постепено се усавршава и пази, да деца лепо и разговетно пишу, како крупним, тако и ситним словима; у најстаријим разредима изискује се, да нема ортографичних погрешака и да деца како на подметаче, тако и без овог брзо, лепо и разговетно писати могу.

И из читања и из писања уче деца како њемачка тако и латинска писмена; из

граматике. Овај се предмет са разговором уз читанке истерује, означујући именице, глаголе, заменице, предлоге и т. д. све поједине делове граматичне; у најстаријим разредима обучавају се деца у синтакси и у стилистици упражњавају.

(Наставиће се).

НОВИ САД 17. јуна. У прошли четвртак довршен је избор посланика у Кулпину тек после поноћи. Избор је одпочео још у среду у јутру и тај дан трајао је до 10 часова у вече. Први дан био је резултат гласања овај: народни кандитат др. М. Татић, добио је 549, владин кандидат Милош Димитријевић 448 а „реформиста“ Кемењфија 200 и неколико гласова. Сутра дан предузет је ужи избор између Татића и Димитријевића, у коме овај последњи са већином од 106 гласова изабран буде. Од 600 и неколико гласова, које је Димитријевић у ужем избору добио, може се рећи, да је седамдесет српских; остали српски бирачи сви гласаше за нар. кандидата др. Татића. Срби и Словаци зајиста се јуначки држаше и недадоше се застрашити претњама солге Цветковића и екс-пуста комесара Д. Стратимировића који је овом приликом своју суровост и неотесаност у пуној мери показао, нити се дадоше новцем подмитити да гласају за владиног кандидата. Каквим се средствима деаковци служише да себи већину измајсторишу, и како је текао цео избор — о томе ћемо у идућем броју обширан извештај донети.

— Јуче је држана ванредна седница епархијског административног одборау Новом Саду. Главни је предмет саветовању био: одпис г. администратора патријаршије о манастиру Ковиљу. Јавили смо, да је одбор одлучио, да се управа монастира одузме Кипри Стануловићу, и преда садањем игуману Бођанском, Кипра је због тога покренуо — небо и земљу, рај и пакао. Ту су телеграми летили у Будим-Пешту. Кипра је поднео такође нешто одбору, што он рекурзом назива, што пак ни по форми није рекурз, нити је упућен на надлежно место, пошто се иште, да се у Беч пошље. Кипра је или хотимице, или из обичног незнања ствар другчије представио, него што јесте, и тако г. администратор патријаршије мислећи, да је одбор закључио, да се саборска монастирска комисија и њен повереник узпоставе, јави одписом, да исте комисије и повереници по упутству уг. министра богочасти престају, да се дакле обустави и успостављење њино. Но одбор није то закључио: он о саборској комисији није никакво решење донео, а и за повереника је само решио, да му се повраћа неправедно одузето звање; комисија пак коју одбор у манастир изашиље, нема задатак, да повереника, а још мање комисију уведе у манастир, него да Кипри Стануловићу одузме управу и преда је гореречeном игуману. Тако је дакле одбор решио, да одбија неправилан, на ненадлежно место управљен рекурз и да остаје у крепости решење о удаљењу Стануловића из манастира, и увођењу реченог игумана. То се даје и г. администратору на знање. Решење то спада у делокруг епархијског админ. одбора, и г. администратор патријаршије јамачно ће могућим неповољним последицама тиме на пут стати, да то право себи припадајућем и онако уклоњеног арх. Стануловића одзове из манастира Ковиља, и упути у свој манастир у Срему. Жао нам је истина и манастира Прибине главе; али ондашњи честити игуман са братством знаће зацело нокте му подсећи. —

— Акције десничара не скачу тако, као што се у први ма заукале биле. „П. Лојд“ у вечерњем листу од Видов-дана прави ову билансу:

У 260. срезова, у којима је од пре било 148, деаковски, а 112. опозицијони заступника, сад су изабрани 176 дааковаца 82. левичара, 2. реформисте. Левица је изгубила дакле 40. места на корист деснице, а 2. места на корист реформиста, свега 42. Деаковци пак изгубили су 12. срезова на корист левице, и тако је чист добитак 28. и односно 30. Ово зајиста није бог зна шта. Већ у сутрашњем листу пак „П. Лојд“ бележи нови 6. левичарски, 10. десничарски избора.

За нас је вредно знати, да су изабрани; у Статину Шмауе деаковац место досадањег Кирти левичара; у Крњаји Барнабаш Војиновић, десничар, место досадашњег Паласановића, левичара, и то као што чујемо, са већином од 1. гласа; у Кули Карман, десничар, на место досадањег левичара Јамбора; у Зичидорфу досадањи десничар Данијел Пал, против Дамаскина; у Пардању Ал. Николић левичар; у Комлошу десничар Богдан,

— Од Њ. Преузвишености г. администратора патријаршије разаслано је на поједине чланове постојећег нашег народног црквеног сабора ово писмо:

Господине! Његово цесарско и краљевско-апостолско Величество изволило је највишим рјешенијем од 29. марта, т. г. наредити, да се највишим рјешенијем од 24. априла, 1869 године, у Карловце сазвани, засад пак одгођени србско-народни црквени Сабор посредством мене распусти, и да се по изборном реду, највишим рјешенијем од 29. маја, 1871. год., потврђеном, нов србско-народни црквени Сабор на дан осамнајсти (шести) месеца августа, ове године, у Карловце ради избора Митрополита чрез мене сазове.

У смислу највише ове наредбе, мени високим президијалним писанијем Господина кр. угар. министра култуса и јавног наставленија од 11. априлија, т. г. Ч. 455. саобштене, ја сам под једним отгођени србско-народни црквени Сабор распустио; о чем Ваше господство знања и управленија Вашег ради настојећим извештавам.

У Карловцима, 15. јунија, 1872.

У Панчеву је био 12. о. м. избор остали чиновника. Избрани су за вел. бележника Тоша Бекић, садањи подбележник у Н. Саду; за вар. капетана Павле Путник, надпоручик у миру, познати јунак српски од год, 1848., за првог сенетора Сауересиг, за другога Димитрије Ђорић; за књиговођу Никола Јовановић; за сирот. оца Стеван Јанковић; за физика др. Пејичић; за ранара др. Ненадовић; за повереника Уљић; за пристава Панта Вујић; за подбележника Никола Смиљкић; за благајника Петар Попов; за контролора Арон Радосављевић и т. д.

— Чујемо, да ће сутра бити скуп тако зване умерено-либералне, recte немачко-мађарско-католичке странке у Новоме Саду, и то у грађанском стрелишту. Ми питамо: којим правом ова странка стрелиште употребљује за страначке цели, кад је стрелиште грађанско, без разлике народности, и политични странака, и кад у њему има много Срба, и то, који не припадају тој странци? Желе ли противници, да се опет понови „стрелишно питање?“ Ваљало би да се Срби чланови стрелишта ограде и противну таке злоупотребе и противу конфискације обштега места за страначке цели. Ено им друга места за то. Даље чује се, да ће г. Ђ. Кондороши бити понуђен кандидатуром од стране гореречене странке. Не би му саветовали, да се прими, јер ће знати, да ће Срби свакако моћи произвести *левичара*, и да њему не би на последку ништа остало него посљедице критике, која се у таким приликама неможе ни обићи, ни избећи.

Романска конференција у Карлбургу на Видов-дан под председништвом др-а Раца држана, и од 200 чланова посећена закључила је, да се Романи уздрже од избора посланика за сабор. Барић је предлагао, да се учествује, се уздржањем народног програма, но без успеха. Архијереји нису присутни били. —

ТЕЛЕГРАМИ УРЕДН. „ЗАСТАВЕ“.

Загреб 15. јуна. Конституиран председник Мажуранић. Подпредседници Живковић, Хорват. Бележници: Рогулић, Турели, Киш, Јовановић. Маканец уз бурно одобравање галерије говори против верификације. Посланици беловарски интерпелирају због продаје граничарски шума.

Сомбор 15. јуна. Максимовић 1060, Леовић 648. Сад гласа подграђе, где су Срби јачи. Борба велика. Колима се доносе бирачи.

Сомбор 15. јуна. Максимовић 1141. Леовић 764 гласова.

Сомбор 16. јуна. Др. Ника Максимовић изабран већином 144 гласова против Миме Леовића десничара. Народ србски показао пуно свести при избору. Борба огорчена. Противници потварањем на омладину подигоше римокатолике, фанатисаху их. Њихови левичара, гласаше на Леовића десничари. Свуда безмерна радост. Народ је одушевљен. Слава народу!

Нови Бечеј 16. јуна. Башахидски избор јутрос у 4 сата обављен. Милетић са 668 гласова изабрат. Лала са 556 пао.

Меленце 16. јуна. После жестоке борбе победи народна странка и изабра Милетића са 112 гласова више за посланика.

Меленце 16. јуна. Народ је одржао мегдан уз пркос свом насиљу, што чинише владини. Слава народу!

Мехадија 16. јуна. Усљед избора Милетићева велика радост и одушевљење међу овдашњим српским гостима. Живио Милетић! Живили диштрикћани!

Кикинда 16. јуна. У Башахиду поред пресије и куповања с новцем, Милетић 668, Видић 556 гласова.

Шид 14. јуна. Изтрага против Бугарског довршена. Очекујемо повољно решење, да се насилника опростимо.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Подписана црквена општина сибачка, налази се побуђена јавно захвалити звонолијама г. браћи плем. Бота из Вршца, за добро и милозвучно звоно, које су јој справили.

У Сибачу 1. јуна 1872.

Црквена општина сибачка.

У Недељу, 4. (16) и 11 (23.) јунија о. г. избачено је у овдашњем грађанском стрелишту 900 хитаца на нишан и трефљено је два клина, осам (4.) двадесет и седам (з.) педесет и шест (2.) и 130 гусака. На то су добивене награде

1. Награду г. Марко Јовановић, погођен клин.
2. „ „ „ „ „ 4.
3. „ „ Јован М. Николић „ 4.
4. „ „ Јаус „ 4.

Котурну „ „ Марко Јовановић.

Господ. Лука Јоцић 20 гусака. Рудолф Хефнер. 20 г. Фајхтнер 11. г. Фаркрш 6. г. Марко Јовановић 24 г. Јаус 8 г. Клајн 12 г. Моргоши 7. Арсеније Ћирић 15 г. ђорђе Кегл 2 г. Цоцек 31. Т. Хирш 38 г. Офнер 5. Јован М. Наколић 9. Фрајд. 3. г. Јован П. Ћирић 2. г. Проениц. 4. г.

У Недељу 26. дају награду гг. Јулиус Чутек. Филип Бауер, Франц Петермајер, Стеван Николић Јосиф Лихтнер, Љубе Стефановић, Јован Костић, Јован Карашевић, Јосиф Кралик.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

(Шипуш и друг). **Сисак** 14. јуна 1872. Шеница је усљед некојих привоза потијске робе и спуштања цене боље назарена, те је исте до 7000 вагана разпачано. Данас бележимо: за потијску робу 82—86 *ft.* 6 ф. 40—50 н., а за панчевачку 79—86 *ft.* 5 ф. 55—60 нов.

Кукуруз има свеједнако добар однос, чему довољни привози и уређене цене своје придонашају. Прометнуто је до 30.000 вагана и плаћана је прва банатска роба 86 *ft.* по 4 ф. 25—35 н., влашка добра по 4 ф. 15 н., средња по 4 ф. 10 н., а слаба испод 4 ф.

Јечам усљед слабог тражења са ценом узмиче, бачка роба 64—70 *ft.* 2 ф. 70—80 н., панчевачка 62—70 *ft.* 2 ф. 45—50 н.

Зоб и ако се слабије тражи, одржала се цена зато, што је залиха слаба, а привози изостају. Банатска се држи на 3 ф. 50—55 н., босанска у транзито по 3 ф. 5 н. бечка цента.

Воде су малене, и једва за половичне терете способне.

ОГЛАСИ.

3—3 ОБЈАВА.

Бешанска православна општина, намерна је на својој св. цркви тороњ лимом покрити, кров претрести, окречити и све друго у добро стање ставити. Тога ради позивају се овим сви они уметници, који би исти посао на себе примити хтели. Да на дан у недељу $^{18}/_{30}$ јунија о. г. после полдне на лице нашег места, када ће се и дражба по достављеним нам предрачуном провређено од 2.735 фор. а. в. држати — доћи изволе.

У Бешки 9. јунија 1872. **Одбор.**

БАНКАРСКА и МЕЊАЧКА РАДЊА

АЛЕКС. АДАМОВИЋА

У НОВОМЕ САДУ,

господска улица у собственој кући.

препоручује за могући згодитак своје најбоље удешене честице поштованој публици, па јој уз то прилику даје, да може по својој вољи какав хоће лоз на оброке набавити, уступајући сваком свом честичару већ за време уплаћивања самостално право при свима извлачењима на заузети лоз.

Лозови кредитног завода стају у месеч. оброц. на ф.				10. —
Краљевско-угар. лозови	„	„	„	6. —
Турског царства лозови	„	„	„	5. —
Руски лозови по 100 руб. г. 1864. у мес. оброц.			„	12. —
„ „ „ „ г. 1866.	„	„	„	12. —
Лозови од г. 1860. по ф. 100 наше држ.		„	„	8. —
„ „ **1864.**	„	„	„	10. —
„ „ **1839.**	„	„	„	10. —

ДЕЛИЋЕ тако зване PARTIAL-SCHEINE

који за сва извлачења важу, продајем по двадесети део

једног крал. угарског лоза	са фор.	8. —
„ **турског лоза**	„ „	6. —

Ове незнатне (багателне) свote имају се за предстојећи покушај уз додатак 7. новчића за биљегу, једаред за свагда платити. —

Налози са стране извршују се у паточ (per Nachnahme) најтачније.

Ко хоће да се бави растуривањем мојих честица, нека се уз достављање својих препорука управо овамо на мене обрати.

ЗЕМЉЕДЕЛЦИМА!

Због одлазка у Беч, продајем испод куповне цене, лапе добивену **машину за вршење**, на којој са 2 добра или 4 најлоша коња, на дан 12 сати радећи, жита до 100, зоби и ечма до 120 крста, по 18 спопова оврштити може.

За уверење чистог и лаког рада, позивам сваког купца да се увери. Машина је код мене на салашу намештена продаја под гарантијом, да је машина добра. Тако исто имам више гвоздени плугова и ветрењача на продају.

Ближа условија у кући где је „прва бачка трговачка и прометна банка“ у Новом Саду, првом спрату. 1—3

СПРАВЕ ЗА ЧИШЋЕЊЕ ВОДЕ,

КОД АТКИНСА

у Лондону,

које сваку воду чисту, бистру као голот, и пробитачну за здравље, праве, могу се добити у јединој похрани (dépôt) за Аустро-Угерску код

АНТОНА ХОФМАНА

у НОВОМ САДУ.

Цена такве једне справе, која даје 15. ока очишћене воде, јесте 18 ф. а. вр. Разпродаватељи добијају примеран рабат. 1—6

РУМСКА ШТЕДИОНИЦА.

Усљед одписа високог кр. министарства за трговину, обрт и пољодјелство од 30 марта т. г. бр. 2094. и онога високе кр. земаљске владе од 9. априла 1872 бр. 4244. устроило се је коначно у смислу својих правила, деоничарско друштво под тврдком.

„РУМСКА ШТЕДИОНИЦА“.

„RUMAER SPARCASA“.

Иста прима уложе почам од једне до 2000 фор. а. в. на уложне књижице уз 6% камате, а даје ваћевину и зајмове на менице, залоге и непокретности с урачунањем провидбе, биљеговни и ини пристојба уз 10% камате.

Време уредовања установљено је сваки дан од 9 до 12 сати пре подне.

У Руми 1 јула 1872 по нов. кал.

1—3 **Управљајући одбор.**

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ПЕРЕ ШИБУЛА

У В. КИКИНДИ

потребује једног од старих и искусних спомоћника. 1—3

Л. ВАЈНБЕРГЕР,

грађ. сајџија,

у Бечу, Stadt, Naglergasse 14.,

препоручује своје велико стоваришће сваковрсних добрих сатова уз двогодишњу гаранцију.

Сви ценни сатови најбољег су квалитета, опробани од ц. кр. уреда за пунцирање.

Сребрн цилиндар-сат са 4 камена . .	фор.	9—12
са златним окрајком за скакање	„	12—14
„ таки исти за госпође	„	12—17
„ таки исти са двоструким заклопцем	„	14—16
„ таки исти са кристаонim стаклом	„	14—16
„ прави инглиски анкер-сат . . .	„	16—19
„ таки исти са двоструким поклопцем	„	18—21
„ таки исти са кристао-стаклом . .	„	17—21
„ таки исти са двоструким поклопцем	„	20—25
„ анкер-ремонтоар, отвара се баш на колутику	„	29—34
„ таки исти са двоструким поклопцем и кристао-стаклом	„	32—38
Златан врло фини сат за госпође, злато № 3, рубина 4	„	22—28
„ таки исти саватлејисан	„	27—31
сат за госпође са кристао-стаклом	„	30—33
„ таки исти, финији	„	36—44
„ сат за госпође са двоструким поклопцем	„	40—45
„ таки исти саватлејисан	„	50—64
„ анкер-сат за госпође са 15 рубина	„	36—45
„ таки исти са двостр. поклопцем .	„	40—54
„ „ „ „ кристао-стаклом . .	„	54—60
„ „ „ „ врло леном сликом, саватлејисан	„	58—65
„ ремонтоар-сат од 70, 80, 90—100 фор.		
„ таки исти са двоструким заклопцем 90, 110, 120, до 140 фор'		

Раденички и ловачки ремонтоар-сат у талми-злату 14 фор. и више.

Најновији паришки гвоздени сатови, иду 8 дана, за ателијере, комптоаре и кухиње, од 8 до 14 фор.

Сребрни и од талми-злата ланци од 1 фор. више.

Будилници сатови од сваке врсте, од 5 фор. 50 н. више.

Паришки сатови заједно с ланцем 1 ф. 50 н. до 2 фор.

Сатови са шеталицом из своје сопствене радијонице, сваки дан да се навлаче, од 10—12 фор.

Да се сваки 8 дана навлаче, од 16—22 фор.

Теки исти, који избијају сахате и по сахата, од 30—35 ф.

Таки исти, који избијају четврте сахата и понављају, од 48 до 65 фор.

Месечни регулатор, 28—36 фор.

Поправке за 1 фор. 50 н. и 2 године гаранција.

Наруџбине за готов новац или с платом у паточ (gegen Nachnahme) извршују се најтачније. — Што не конвенира, то се прима у измену.

Особита препорука! Сви моји сатови од најбољег су квалитета, и на то, молим, нека се узме особит обзир. 11—12

БАНКАРСКИ И МЕЊАРСКИ ЗАВОД.

Д. КОДА

У НОВОМЕ САДУ,

препоручује се за **куповање и продавање:**

СВАКОВРСНИХ ДРЖАВНИХ ПАПИРА,

НАШИХ и СТРАНИХ ЛОЗОВА,

ЗЛАТНОГ и СРЕБРНОГ НОВЦА,

као и за извршење

КОМИСИОНИХ НАЛОГА

И ЗА ИНКАСОВАЊЕ ДОСПЕЛИХ ПОТРАЖИВАЊА и ОДРЕЗАКА (COUPONS).

Осим тога обратиће банкарски и мењарски завод Д. Кода **особиту пажњу на**

ПРОДАВАЊЕ ЛОЗОВА НА ОБРОКЕ.

Овај тако згодан начин за набављање оригиналних лозова на оброке, што је у новије доба уведен, нашао је признања на све стране и надалеко се распростро, по што олакшава свакоме, да може што себи уштедити на овај начин, а да може и срећу своју основати случајем, што се у том послу тако често догађа.

Ова нада као и та пријатна околност, да се може доћи до лепе главнице плаћањем на мале оброке, побуђује штедњу, те се тако олако набавља лоз, који би на једанпут тешко било набавити.

Налози се извршују неотложно. 12—

Прегледање лозова да ли су извучени или не, **извршује се бадава.**

Властник, издаватељ и одговорни уредник др. Свет. Милетић.

Српска народна задружна штампарија.